

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

RĘKA: W RĘCE, W RĘKU, RĘKAMI, RĘKOMA

◆ ◆ ◆
OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

Rzeczowniki zakończone tak samo jak wyraz RĘKA, np. szczęka, rzeka, ciotka, w liczbie mnogiej odmieniają się inaczej niż wyraz RĘKA. Mówimy i piszemy: szczęki, rzeki, ciotki, ale: ręce, a nie „ręki”. Formy: RĘCE, RĘKU (w ręku, na ręku), RĘKOMA to pozostałości dawnej liczby podwójnej. Formy liczby podwójnej miały rzeczowniki będące nazwami tego, co występuje w parach, a więc rzeczowniki takie, jak RĘKA, OKO. Kategoria liczby podwójnej zaginęła, ale jej pozostałości – relikty językowe – obserwujemy właśnie w odmianie wyrazu RĘKA. Jeszcze w XVIII w. posługiwano się konstrukcjami typu: na moich ręku (a więc na obu rękach), ale już w XVII w. zaczęły pojawiać się konstrukcje takie jak: w potężnym ręku (a więc w jednej ręce). Współcześnie używamy form W RĘKU, NA RĘKU w znaczeniu ‘w ręce, na ręce’, oba typy konstrukcji są poprawne i mają to samo znaczenie. W starannej polszczyźnie zaleca się jednak unikanie połączeń: w jednym ręku, na jednym ręku, połączenia te bowiem podkreślają współczesne znaczenie pojedynczości, naruszając zarazem dawne, najstarsze znaczenie podwójności. Lepiej zatem: Kobieta trzymała dziecko na ręku niż: Kobieta trzymała dziecko na jednym ręku. Kiedy wyraźnie mówimy czy piszemy o dwóch rękach (o dwóch swoich rękach albo o dwóch rękach innej osoby, albo o rękach dwóch różnych osób) łączymy wyraz RĘKA z liczebnikiem DWA: dwie ręce, dwóch rąk, dwom rękóm albo dwóm rękóm, w dwóch rękach. Gdy musimy użyć narzędnika, możemy posługiwać się zarówno formami współczesnymi: DWIEMA RĘKAMI, jak i formami reliktowymi: DWOMA RĘKOMA. Rzeczownik RĘKA możemy też łączyć z liczebnikiem zbiorowym DWOJE, ale tylko wtedy, gdy mówimy (lub piszemy) podniosłe i o rękach jednej osoby: Mam tylko dwoje rąk; Dla tych dwojga wątłych rąk był to ogromny wysiłek; Przyglądał się smutno dwojgu swoich rąk; W twych dwojgu rękach cała nasza nadzieja...